

TELEGRAPFULU ROMANU

Telegraful este de două ori preșteptană:
Duminică și Joi. — Prenumeratia se face în Sabiu la expeditia foie, pre afara la c. r. poste cu bani gata prin scrisori francate, adresate către expediția. Prețul prenumerării pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a. —
ear pre o jumătate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 54.

ANULU XXII.

Sabiu in 11|23 Iuliu 1874.

Alegerea in Carlovitiu.

Scim acum rezultatulu alegerei de Metropolit din Carlovitiu, nu scim insecum va sună preînalt'a decisiune a Majestăției Sale.

Până când va urmă acea preînalta decisiune sa privim putințu actulu insusit.

Din cele vr'câte-va sîruri publicate în nrola premergatoriu au vediutu ceteriorii nostri, ca majoritatea imputatoriu a votatu pentru episcopulu Budei Arseniu Stoicovici. Majoritatea acăstă prin abținerea frațiunii de 7 deputati a devenit unanimitate, cu alte cuvinte toti votantii au votatu pentru Stoicovici.

Este curiosu lucru ca minoritatea seu fractionea nu a votatu de locu, cu atât'a mai curiosu cu cătu la serbi fiindu fiica ternariulu in valore, regimulu putea recomandă dintre trei candidati si pre unulu cu mai putințe voturi spre intarire.

Atunci putea d. e. episcopulu Graci, carele se vede a fi sîrte aepopularu, devin Metropolit seu Patriarchu.

Enigm'a acăstă in procederea minoritatiei se va deslegă mai tardi, dupa presemne, la a dou'a alegere; până atunci remanu dara supozitioanei si aceste se potu face dupa cum e cine-va inclinata sa crăde.

Până acum cerculéza faim'a ca episcopulu Stoicovici nu voiesce sa primăcea alegerea. Probabilitatea acestei faime j-ee si in impregurarea, ca deusulu, că fostu odata administratoru alu Metropoliei si pentru pre putien'a energie desvoltata fatia cu agitationile partidelor, departat din administratura, nu va primi unu oficiu, care din capulu locului sa-lu puna in o opusetione continua fatia cu regimulu. Probabilitatea mai e de a se cauta si intru aceea, ca regimulu nu poate sa-si dea testimoniu de slabiciune fatia cu congresulu disolutu si fatia cu celu de acum, că sa recomande de Metropolit pre acel'a pre care l'a departatul elu din administratiunea metropoliei.

Suntu si fâine de acelea cari sunpu unu compromiso intre majoritatea congresului si intre regimul, cu consimtiamentul episcopului Stoicoviciu. Conformu acestui compromisu, majoritatea trebuie sa-si salveze onorea prin votare a urmata asiă precum a urmatu. Majoritatea inse scîi ca alesulu ei resignăsi si osiă pentru că sa remano cale deschisa pentru o alegere nouă frațiunea se abtine dela votu si nu votëza pentru nimenea. Urmandu acum alta alegere poate intră in candidatiune unu individu, care sa fie mai convenabilu si majoritatiei congresului si regimului. Atunci conflictul aru si delaturat.

Déca fâim'a din urma aru continenadeveru, atunci procedura cu alegerea a fostu numai o sceneria góla, pentru de a intretiné publico pâna la adeverat'a rezolvare a cestiunii.

Trebuie sa invidiâm pre serbi de umorulu loru celu bunu, cu totu ca acum de mai multi ani biseric'a loru se asta aprópe de desorganizatiune.

Nu ne potemu inse miră destulu de nepasarea episcopiloru, cari că priveghiatori asupra legilorloru si institutiunilorloru bisericesci lasa a se trăgană atât'a ani nedeslegarea unei cestiunii de vielia pentru poporul serbescu.

Canonulu 34 apostolescu demandă că episcopii unei natiuni (provincie) sa-si aiba metropolitul loru si fără de densulu nimic'a mai insemnatu sa nu face, si ei nu numai ca nu s'au in-

teresatu că in terminala prescrisul canonice sa-si aiba pre Metropolitul loru, dar, după cum audim, au lasatu de din cele siepte episcopii ale loru două suntu cu totalu lipsite de episcopi si un'a e prevediuta cu unu episcopu nechirotonit.

Episcopii trebuie să-si puna in cumpena totu influinta loru, că indată după devenirea in vacanta a metropoliei, in trei luni (can. 35. VI.), sa se intregiasca scaunulu veduvit. Canonele 38 si 58 op. nu lasa in privint'a acăstă nici o excusa pentru densii.

Canonele bisericiei noastre eschidu pre orice provincia metropolitana dela orice desvinovatire, pentru ca ele dau pentru toate impregurările bisericilor metropolitane măna de ajutoriu si stă in voi'a loru sa se scie folosi de acelu ajutoriu.

Vomu acceptă sa vedem ce va urmă la a dou'a alegere, si ca déca va fi, cum voru merge lucrurile, si dorim că biserică serbilor sa fie odata mangaiata si pusa in puselione de a vietui conformu naturei ei. La casu inse cându biserică acu urmă a fi si mai departe bantuita de agitatiuni, vina ele de ori si unde, atunci in spiritul canonului 8, III, 39, VI, 6 Sardic'a s. a. canon, Metropoliele invecinate, prin urmare si a nostra, suntu datorie a intrevenir in interesulu restabilirei ordinei in metropoli'a cea veduvita si amenintata de desorganisare.

Intrevenirea acăstă demandata de canonie nu o dorim serbilor, precum nu dorim nici unei provincie bisericesci sa vina in puselione de a ave lipsa de ajutoriu strainu. Inse de alta parte nu potem cauta cu nepasare la ruinarea unui edificiu care este in cea mai de aproape vecinatace cu alu nostru, carele abăi s'a radicatu dupa sute de ani.

Déca Metropoli'a serbilor si Metropoliele române invecinate se interesau mai multu de Metropoli'a nostra in epoch'a cea nefericita cându s'a fostu aruncatul scântei'a si alătulul dissolutioni in sinulu ei, nu suferam preste unu seculu si jumetate, dara nici Metropoliele invecinate nu se puteau departa asiă de tare dela institutiunile canonice, inătu si astăi sa se véda espuse la atât'a influențe externe in dan'a moralitatiei creștinilor incredintati loru spre pastori.

Si serbi si români si ori si cine din biserică ortodoxa orientale trebuie sa pretiuasca biserică că aceea ce este, că scutu alu moralitatiei, si sa nu o faca vîtra de agitatiuni, sia acele politice, sia sociale seu si personale. Pentru ca numai asiă si poate ea indeplini missiunea ei si poate sustiné pre credinciosii ei pre nivelulu coresponditoru poporului demne de stima'a altoru popore.

Esperint'a din trecutu credem ca e de ajunsu pentru de a iuveli căto e de salutaru că bisericile sa nu se depara dela institutiunile loru si presentulu ne arăta ca numai cu provocare la diplome bisericile 'si dău armele cele mai tari din mănu si se dău in seale prada valilor politice cari potu sa le acopere si ionice pentru totu deun'a.

Luni in 8 Iulia, că in diu'a onomastica a Escolentiei Sale Présântului P. Archiepiscop si Metropolit Procopiu Ivacovicu s'a celebrat in biserică nostra din cetate sănt'a liturgia si s'a cetylă rugaciunea din genunchi pentru indelung'a si fericit'a sanatate a inaltu Présântului Sale.

Din fântâna sigura astămu ca ministrul reg. ung de culte si instructiune publica a investitul s'el'a nostra comericiale din Brasov cu dreptulu de publicitate, conformu căruia e in stare de a dă atestate valide că orice institutu publicu din patria si se bucură de toate drepturile institutelor publice asigurate prin legi (precum e d. e. si dreptulu de servitul de unu sau că volontari la militie).

Cuventarea si emendamentulu deputatului nationalu Parteniu Cosm'a in cas'a deputatilor a dietei unguresti, la desbaterea de Duminica in 12 Iuliu n. a. c. asupr'a novelei electoralui, specialitate la §. 4.

On. Casa representativa! Aflu necesariu a semnală inca dela inceputu, ca eu la acestu §. voiescu a vorbi despre censulu din Transilvani'a, fiindu ca tienu a fi de priosu §. lu 5. Eu in mania tuturor asecărărilor nu potu crede, ca legea, care o aducem noi acum'a, va fi de o natura provisoria, precum afirma dlu ministru si referintele comisiunii centrali; mai amu convicțiunea, ca ori cătu de provisoria, se va cere o generatiune, pâna cându in acăsta casa vomu stă fatia cu unu proiectu de lege mai organicu, decătu acăstă si mai perfectu. Acăstă in felul seu formă media unu intregu. Nu e novela, ci e o lege nouă, chiaru si ceea ce a remas din legea dela 48, iera acea, ce nu vine sub votare cu astă ocasiune, conformu resolutiunei acceptate, inea inainte de inactivarea legei acestei, asisderea devine lege. Dreptu acea eu aflu acestu proiectu de lege destul de insemnatu, pentru de a ne nisui, că sa suplinim prin acăstă defectele legei.

La noi legea electorale e cu multu mai ponderosa, decătu in alte staturi, fiindu ca are nu numai sa corespunda la acea ce iaru si chiamarea, adeca sa formede basea camerei representative, ci la la noi ea formă media totuodata si basea vietiei municipali, pentru ca la noi si cu respectu la reprezentanti'a municipale, numai acel'a poate fi alegatoriu, care e inscrisul intre alegatorii dietali; prin urmare dara, sa bagămu bine de séma, ca dela cine luămu dreptulu electoralul pentru ca asiediendu noi dreptulu electoralul pre o basa angusta, amu despoiatu majoritatea locuitorilor tieri de dreptulu de a poté participa la afacerile domestice acasa, in municipiu seu propriu.

Eu, on. casa, asiă credu, ca nu este intre noi nici unulu, căruia interesandu-se de sörtea patriei sele, sa-i fia placute referintiele de astadi ale Transilvaniei, referintiele cari le-au creatu acolo legea electorală din 48, si cari s'au mantinutu pâna in prezent, — nu este intre noi, dicu nici unulu, carele sa afle de justu si ecitabile censulu transilvanéu in comparare cu celelalte părți ale Ungariei, fiindu ca censulu transilvanu in asemeneare cu censulu din Ungaria propria, e cu multu mai mare, se poate dice pre de patru ori mai mare, decătu in Ungaria; pentru ca pre cându in Ungaria pentru a poté fi cine-va alegatoriu, se receru 8 juge de pamant, in Transilvani'a se receru 36 de juge pentru că cine-va sa platâscă contributiunea de 8 fl. 40 xr. că pre basea acestei, sa poate fi alegatoriu. Tocmai pentru acea, on. casa, eu acăstă cestiune o tienu de un'a dintre cele mai ponderose, ce diet'a este chiamata a resolu.

Dlu ministru tiene, ca art. de lege II. transilvanéu, corespunde in destulu dorintelor si ca nu e necesitate a se modifica,

tra celelalte părți ale Transilvaniei si pentru provinciile din Monarchia pre unu anu 8 fl. îéra pre o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri astene pre unu 12 1/2, anu 6 fl.

Inseratele se platesc pentru intă'a ora cu 5 1/2, cr. si pentru a dou'a repetire cu 3 1/2, cr. v. a.

esprimandu-se cu respectu la Transilvania precum urmă:

„De asemenea dispositiune esentiale tienu impregurarea, ca proiectul de lege atât in Transilvani'a, cătu si in celelalte părți ale Ungariei, pastră calificatiunea stabilita in legile din 1848. Vi se va impară pote curiosu pentru ce in diferitele părți ale patriei se sustine calificatiunea diferita. Inse, cându raportele intre singurătele părți ale tieri suntu diverse, atunci consecint'a naturale este, ca si dispositiunele au sa fia diverse, iera eu asiă credu, ca nimenea nu va voi sa nege, cumca in Transilvani'a, atât desvoltarea istorica, cătu si raportele de posessiune si avere, se desebesc in modu esential de raportele Ungariei, si chiaru pentru acea din partea mea astu eu cale, că sa se mantinea si mai de parte dispușetiunile diferitorie.” —

Eu, on. casa, o spunu francu, ca nu suntu de parere dlui ministru. Uniunea Tnei este enunciata si acăstă uniune său sustă, său nu sustă. Déca sustă, atunci e absurd, e abnormal, a sustiné in acele părți cari inainte de 1848 formau Transilvani'a, o lege electorală specială, cu censu specială, si aici in Ungaria iera-si un'a specială, care difere intrătă'a, incătu acolo e cu totul imposibil că pre basea acelei legi sa potă fi alegatori si fostii iobagi transilvaneni.

Nu sciu, on. casa, cari suntu raporturile diferite, amintite de dlui ministru — asiă numai in generale, mi-ar placea forte déca ni le-aru insiră, si aru spune, ca: ce e acea, ce face necesaria acăstă diferență? pentru ca ve marturisescu, eu nu-su capabil de a o cuprindu eu mintea. Mi-ar placea sa o sciu si din acea cauza, pentru ca noi de acea suntemu aici, că — déca suntu necesari, acele sa le delatură; ince déca nu ni le spune nimenea, atunci nu suntemu capabili de ale delatură. Eu asiă credu, ca dlui ministru nu voiesce a mantiné „raportele istorice“ ale Transilvaniei, căci acele suntu de asiă natura, incătu asemenea pre lume n'au avut! Acolo au fostu 3 natiuni si 4 religii recepte, eu credu, ca dlui ministru nu voiesce ale mantiné, de-si mascate ele se mantinu prin art. de lege II. din 1848 transilvaneanu, pentru ca pre basea acestui articulu de lege, reprezentantii natiunii si ai religiunii n'recepte, nici odata nu vinu in parlamentu, pre cum dovedesc chiaru impregurarea ca nici nu se afla aici.

Eu, on. casa, asiă credu, ca noi numai asiă vomu lucra dreptu, déca vomu estinde legea electorală din Ungaria si preste Transilvani'a.

Basea legei electorală din Ungaria e posessiunea de pamant, acăstă basa cauta sa o eslinde si preste Transilvani'a déca voimur sa fimu dreptu si ecitabili.

Vor dice multi, că acăstă nu se poate pentru ca acolo nici nu se scie ca — ce e 1/4 de sesiune urbariale, fiindu ca acolo n'a fostu introdusur urbariul, si totu Ungaria a dispus in lege, că acestea sa dobandăca dreptu de votisare pre basea posessiunile de pamant. Nu incapă dara in doiela, ca censulu de posessiune e justu si posibilu pentru Transilvani'a.

Acum'a numai aceea poate sa vina sub intrebare ca: pentru Transilvani'a ce chieia sa se iee de basa? Si acăstă e prevediuta in lege; pentru ca in acestu §. se face dispositiune, ca acolo, unde n'a fostu introdusa urbariul, si nu se poate scii, cătu face 1/4 de sesiune urbariale, se ia de cincisura sesiunea urbariale din comun'a, respective co-

mitatulu vecinu. Sustienu ca pentru Transilvania cea mai justa chieia dupa acestu principiu e cea stabilita in partiumuri, fiindu ca aceleau au formatu o parte intregitoria a Transilvaniei, aceleau si raporturi au fostu acolo ca si in Transilvania, si astazi procesele urbariali in partiumuri se resolvesc dupa patent'a urbariale cea din Transilvania, iera nu dupa cea din Ungaria.

Dlu ministru in espunerea de motive mai dice si aceea, ca proportiunea intre Transilvania si Ungaria nici nu e asiá de nefavoritoria, precum se impare; pentru ca pre cindu in Ungaria numerul alegatorilor in proportiune cu numerul totalitatiei locutorilor face 7%, pre atunci acel'a in Transilvania e 6%.

Acésta depinde dela circumstantia, ca cum luam list'a alegatorilor. Pentru ea, de-si este adeveratu, cum ca diferint'a e numai de unu procentu, inse cautandu la cei ce dau contingentulu, trebuie sa recunoscem, cumca in Transilvania nu esista representantia poporale, ci representantia privilegiatilor, fiindu ca acolo acesti'a dau proportiunea. Pentru ea precindu in Ungaria abia 11% din totalulu alegatorilor suntu luati pre basea vechiului dreptu, pre atunci in Transilvania acei'a facu 66%, si in comparare cu totalitatea locutorilor, in Ungaria alegatorii inscrisi pre basea dreptului vechiu abia facu 3/4 a unui procentu, iera in Transilvania 4% din totalitatea locutorilor. Acésta dara nu se poate numi representantia poporale.

Dlu ministru in motivare mai dice, ca „nu este posessiune, avere, ocupatiune, care sa nu aiba influenti'a receruta la exercerea drepturilor politice.“ Si acésta asertione este combatuta prin datele statistice, presentate de dlu ministru, pentru ea in Transilvania, si in specialu in comitate, unde locuiesce majoritatea preponderante a locutorilor tieri, si unde aru trebui sa fia mas'a alegatorilor, proportiunea e urmatoarea: in comitatul Albei inferiore dupa 211,114 locutori, pre basea posessiunei de pamentu seu pre basea contributiunei suntu inscrisi 1387 alegatori, din acestu numeru se vine pre 152 locutori; in comitatul Solnociului interior pre 175, in comitatul Dobacei pre 134, in comitatul Albei-superiorie pre 379, in comitatul Uniadorei asemene pre 379 locutori 1 alegatoriu, asiá in tota comitatele.

Condeputatul Horn a demustrat, ca acolo, unde e introdusu sufragiul universalu, totu la 5 locutori se vine 1 alegatoriu. Eu acésta o afu de mai justa; inse intrebui

unde stam noi? Forte de parte, pentru ca pre cindu la noi dupa 400 locutori se vine 1 alegatoriu, pre atunci in alte tieri libere — dupa 4 locutori se vine unulu.

On. casa! trebuie sa simu cu mare precautie la stabilirea censului electoral chiaru si din acelu punctu de vedere, fiindu ca dlu ministru si-a propus a reduce pre cátu se poate majoritatea locutorilor tieri in dreptulu seu electoralu si a si datu espressiune eclatante acestei intentiuni in vorbirea sea dela 7 Iuliu, cindu a respunsu condeputatului Mocsary urmatorele: „Responsul meu e simplu, pentru ca eu nu tienu ca aru fi cu cale a stabili cercurile electoralni unilateramente, luandu in consideratiune numai poporatiunea, ci afu de lipsa a lui in consideratiune atatu avarea, cátu si qualificatiunea intelectuale. Nu afu justu, a impartii pre deputati dupa unu numeru egalu de suffete, fara a tieni contu de impregiurarea, ca cutare orasii seu tienutu — pote seu nu, sa dea garantiele intelectuali cele corespondentorie. Nu tienu a si justu ca unu tienutu seu orasii, carele aréta qualificatiunea de avere pre de 6—7 ori mai mare cu altulu, totusi se incurga in legislatiune prin deputati in asemenea numeru d. e. ca si unu tienutu, ai carui locutori suntu curatii agricultori, seu traindu printre munti, se occupa cu agende de acelea ce mai putienu ii qualifica pentru exercitarea drepturilor politice.“ Prin urmare dara dlu ministru n'are nici intentiune de a pregati proiectul de lege referitoriu la arondarea cercurilor electoralni, pana ce nu va avea la mană list'a alegatorilor, pentru ca dupa acea vrea densulu sa se orienteze la formarea cercurilor electoralni; fiindu ca, dupa opiniunea sea, nu e justu a forma cercurile dupa o egala proportiune numerica, fara respectu la intelligentia. Acésta e posibilu, inse apoi sa mesuram cu mesura drepta, pentru ca la intelligentia e introdusu sufragiul universalu, iera posesorilor mari li e cu totulu impossibilu a nu dobandi indreptatirea electoralni in urma censului esistente; dreptu acea sa deschidem calea si posesorilor mici, si sa li dam ocasiune pentru de a se poti inscrie de alegatori; din atare lista sa pregatesca apoi dlu ministru o chieia justa; deca noi ii despoiamu prin legea electoralni de dreptulu de a se inscrie cátu de multi si deca formam cerecurile dupa numerulu alegatorilor inscrisi pre basea acestei legi, atunci fatia de posesorii mici vomu comite o nedreptate dupla.

Eu nu vreau sa iau la critica: deca si lucru inteleptu si cu tactica, ca minis-

trulu de interne alu unei tieri agricole sa vorbesca in modu atatu de despre alegatorii; despre agricultori; acésta lasu sa o judece on. casa!

On. casa! Nu potu trece cu vederea de a nu-mi exprim parerea de reu asupra unui argumentu adusu de dlu ministru de interne. I-a devenit dejá datina, ca de cátu ori are sa apere vre-o causa rea, totu deun'a face din acea cestiu de natiunitate, firesce din strategia, fiindu ca scie, ca prin acea castiga pre multi, fara ca sa intre in meritulu lucrului, si mai alesu face servitii placuti jurnalisticci; asiá si acum'a; inca mai nainte de ce aru fi grauit cine-va la proiectul de sub cestiu, cu ocasiunea desbaterei din 1 Iuliu, ca celu dintau vorbitoriu, elu insusi a slevetu cestiu de natiunitate din incidentele alegatorilor transilvaneni.

Eu tienu procederea acésta de forte gresita si prin nimic'a motivata, mai amu convictiunea, ca dlu ministru nu o face acésta din convingere, ci numai pentru voi'a unor domni egoisti din Transilvania, cari numai asiá se potu sustieni, deca facu din acestu proiectul de lege „cestiu de natiunitate“, ca in Transilvania egal'a indreptatire sa nu prinda nici odata radecina.

Dara mai este, on. casa, in vorbirea dlu ministru o alta espressiune — marturisescu — chiaru vatematoria, pentru care a si reclamatu unu condeputat, inse dlu ministru nici n'a reflectat la acea. Dlu ministru adeca in vorbirea sea numesce pre natiunitati popore de „buza seu falca straina“ si afu de lipsa in contra loru a lui pozitiune de pre foteliu ministeriale, si a apera in calitatea sea de ministru in teresele „unei natiunitati“, fara a observa ca elu represinta natiunea politica a Ungariei, care o compunu tota natiunitatile din patria.

Mai intau de tota negu, ca natiunitatile aru fi straine, dupa cum s'a exprimat dlu ministru. Intielesulu expresiunei acéstei'inca depinde dela acea ca cum ia omulu cuventul de „falca seu buza straina.“ Eu natiunitatile nu le deosebescu dupa buza, ci dupa limba, dreptu acea pretindu ca acum nu esistu popore de buza straina, ci esistu natiunitati adeverate, ce compunu patria si asecurate prin lege. Aceste natiunitati au fostu aici atunci, cindu s'a fundat acésta patria. Inca s-tulu Stefanu a disu: „regnum unius linguae fragile et imbecille est.“ Apoi sa-mi permita dlu ministru de interne, ca si s-tulu Stefanu a fostu macaru atat'a barbatu de statu,

pre cátu e actualulu ministru de interne ala Ungariei.

Ea dura protestu contra acestoru tracari. Acésta, on. casa, e si in prejudiciul patriotismului, si tocmai pentru acea protestu ca ori-cine sa fia in stare a atribui natiunitatii sele patriotismu mai adereratu si mai mare, decatul pre care lu atribuesc eu natiunitatii române; si negu, ca dlu ministru, seu ori-cine altul in acésta patria si-aru poti duce mai departe arborele genealogic decatul pana unde si-lu poti duce si celu mai din urma opincariu român. Cu astu-feliu de motivatii dlu ministru va provocá numai scene, ca cele ce s'a intemplatu deuna-dì; dreptu acea eu rogu pre dlu ministru, sa se retiena dela provocari de acestea.

Inca o vorba. Sum convinsu, ca nu se afla in acésta casa, dura nicari pre lume omu cu ratiune, carele sa tieni legea electorale din Transilvania de justa si ecuitabile pentru majoritatea locutorilor tieri; apoi deca nu e justa si ecuitabile, ce de alu mentrea se vede si de acolo, ca de $\frac{1}{4}$ de seculu nu a potut dobandi complacerea majoritatii, atunci sa nu ne lasam a fi sedusi de profeti falsi si informatori egoisti, ci sa avemu barbat'i de a fi drepti si ecuitabili.

Pana aci vin'a acelorui legi cadea pre fost'a dieta a Transilvaniei, de aci incolo noi luam respundietatea de pre umerii Transilvaniei, si Ungaria va fi responsabile, inaintea lui Ddieu si a lumei pentru nedreptatea ce va urma intr'o parte a tieri.

Rogu pre onorabil'a casa, ca sa primisca emendamentul meu carele suna: „Sa se sterga din sirulu 1 si 2 alu aliniatului primu cuvantele: „in aceste parti ale tieri, asupra caror'a se estinde vigoreea articulului de lege V din 1848; iera in sirulu 7 alu aliniatului 4, inainte de cuvantul „aptu“ sa se puna cuvantele urmatorie: „precum si in acele parti ale tieri, asupra caror'u se estinde vigoreea articulului de lege II din Transilvania.“

Cuventarea si propunerea

deputatului nationale Demetru Bonciu, in aceeasi siedintia si causa, la § 5.

On. Casa! Ve marturisescu, cum-ca pre mine ma suprinsu forte multu acea neacceptata intemplare de astadi, ca dejá la 4 §-lu s'a desbatutu mai de diumatate si §-lu 5. Eu a-si fi dorit, ca sa nu obvina acésta; caci astu-feliu a-si si acum in placut'a pusestiune de a vorbi mai putinu si n'asi avea sa reflectezu si asupra

FISIORA.

Despre arderea cadavrelor (mortilor).

(de Dr. I. Mog'a.)
(Fine.)

Substituindu seputur'a prin combusione nu venim nici cu religiunea, nici cu preotimea in ore-care adversitate seu contradicere. Abstragendu dela impregiunare, ca religiunea nu ne impune nici decum norme si forme cum avem sa manipulam cu mortii nostri, actul arderei nu ne impedece pre noi de a da mortului onoreala ultima, putem petrece mortul pana la grapa, lu putem proveda cu tota dorire religiunei, putem plange, ne putem ruga si face si posmeni pentru densulu. Acestea totale le putem face dupa gradulu simtiului de cultura si pirotei alu nostru, dupa puterea midilocelor nostre. Ce ne impedece pre noi a aruncat urna cu cenusia cea sânta in grapa, in locu de tota acestea onoruri unui cadavru imputit. Preotii si potu implini datorinti'a loru spirituala chiaru in modulu de mai inainte, nimic'a nu-i impedece pre densii dela datinele de mai inainte. Asemenea si tota celelalte corporatii cui tragu ore-care castigau din mormanta omilor, potu manipula, ca si pana acum.

Unu profitu mare jace intru aceea, ca o multime de pamentu fructiferu se poate reda iera lucrului manilor si prosperarei economice. Societatea omenesca

va castiga o linisca si o satisfactiune mare: consciintia de a fi scapatu de unu inimic periculosu alu esistintiei sele.

Incerarile mai noue de a introduce arderea cadavrelor in loculu sepulturei nu datéra numai din anulu acesta, ele s'a facutu inca mai de 20 ani. In Franchia si Anglia s'a facutu observatiunile prime asupra aerului stricatu prin influenti'a gazelor naturei organice la ocasiunea deschiderii cintirimelor; totu acolo s'a adunat si date statistice despre mortalitatea cea mare a omilor ce provine din influenti'a acelor'a.

Monografii scientifici de a introduce combustiunea nu numai facultativa, daru chiaru si obligatoria au aparutu in Germania, Elvezia si Italia mai de multu tempu.

In tempulu celu mai nou i se atribue profesorului Brunetti din Padua lotu meritulu de a fi fostu celu dintau, care atatu prin o monografia — eu unu exemplar finu onorato catu si prin experimentele sele salutari a adusu ide'a acésta iera pre tapetu Modeluri de acestea aparate, precum si remasitile combustiunii au fostu espuse si private cu curiositate mare la expusetiunea generale din Viena.

In Germania (Lipsia) ide'a a afflatu unu agitatoru si uno propagatori mare in profesorul Reclam, carele in tota partile patriei sele a tienutu prelegeri populare. Italia, Austria si Elvezia inca au afflatu apostoli mari, parte in societati scientifice, parte in individi singurateci,

In Zürich s'a tienutu mai multe adenari unde s'a desbatutu cestiu cu tota seriositatea si cu tota persuasiunea cuventului. Profesorele Saug a desbatutu tem'a din punctu de vedere alu religionei si alu teologiei, Drulu de med. Goll din alu medicinie forese; profesorele Dr. Weith, chemicou, a tractat'o cu privire la tehnici spese si igiena; geologulu profesorele Hein a vorbitu despre influenti'a difuzilor feliori de pamentu, despre gradoul si intimea putredinii, despre influenti'a si qualitatea apei stracurate, profesorele Winkel despre partea estetica si artificiosa a proiectului. Tractarile si resultatele loru au afflatu resunetu imbucuratoriu in tota lumea civilisata; ca mentori adeverati ai acestei idei ei au afflatu operatori si propagatori infocati in tota lumea moderna.

Sau iniintiatu dejá mai multe societati, ai caror'u membri au primitu obligamentul de a se arde dupa mormanta loru; asiá in Hamburg, Anglia si Elvezia. In Austria si in Italia, unde aici s'a facutu deja contributii mari de bani asemenea se tratéra despre introducerea facultativa a combustiunii.

Lucrul principalu si momentulu ponderosu radima acumu numai si numai in modulu si technicismulu arderei. Tote aparatele cete au de a se construi, trebuie sa aiba calitatea de a preface cadavrului catu mai in grada in cenusia si iera a indeparta gazarile nascande de totu si catu de iute din giurul nostru pentru a nu molestă nici decatul nervii miroslui

nostru. A gramadi multime de lemn preste olalta, precum se intempla in India, unde arderea cadavrelor pestileaza aerul in indrepartare de miluri, nu are nici unu scopu practicu si salutario, de aceea prin ori-ce feliu de constructiune delaturarea gazarilor si unu ce imperativu.

Arderea mortilor in octatule mari e ca deoia si e numai o intrebare de tempu. La noi, unde necesitatea din caus'a populatiunei mici nu se simte asiá tare, voru mai trece inca multi ani. Profilul jace in adoptarea ideei in principiu. Alte cause de amenare suntu lipsa de bani pentru construirea aparateloru — mai multe comune voru fi sile a participa si contribut la laolata —, a doua fanatismulu poporului, pentru totu, ce e inradecinat in datinele si traditionile lui.

Deca ide'a acésta salutaria va afila si in intelligentia nostra, si mai cu semn intre preoti, apostoli, cari sa o propage, sa o latiesca ca pre cuvantul mantuirorii alu lui Dumnezeu, atunci credu si sum convinsu, ca si in poporul nostru docilu ea nu va intempin obstacoli neinvigibili. Amintescu aici expresu pre preoti, caci densii si unici reprezentanti ai intelligientiei si culturei au ocasiunea cea mai buna de a aduce tem'a acésta de multe ori pre tapetu, de a o face uno bonu comunu alu poporului nostru. Ide'a acésta realizandu-se ne va da sanatate, putere si vietia in venitoriu.

celor ce aru si trebuie sa ormeze, iera nu sa premurga vorbirii mele.

Nainte de-a intră in cestiune, trebuie sa facu unele reflesioni la cele disde onorabilulu meu colegu G. Popu. Aci inse deorescu multiamita dlui deputat C. Tisza, caci astă de bine a me aperă contra atacului facutu mie prin dl G. Popu — in acea privinta ca adeca: in numele poporului, nu trebuie a cerști, ci trebuie a pretinde dreptulu. C. Tisza a desvelit in deajunsu diferința ce esiste, facia cu legatiunea, intre cestiune si pretendere.

Dara d-lu G. Popu a mai afirmatu si altele, la cari sum silitu sa-i responde eu. Elu adeca mi impută ca a-si inclină pre tare spre aceea bagatela, său nemică, ce se numesce „sistem” a electorale după fumuri, si ore-si cum mi insinua, ca eu m-amu indestulit cu aceasta bagatela. On. Casa! Eu tare astă si dorită că on. d-nu deputat — deca a reflectat asupră acestei bagateli, pre carea amu asternut-o in scrisu onoratei case, celu putienu sa si luatu ostenel'a de a cesti acela votu separat, caci atunci s-aru si potutu convinge, ca eu nu me alipescu de acea sistema, ci ca sum mai multu silitu sa-lu sustinu, de ore-ce acăstă su o decisiune a sectiunii, cărei apartinu.

Eu nu manecu din acelu principiu, ca in numele poporului nu trebuie a cere ci a pretinde dreptulu. Cá deputat, eu totu-déun'a mi-voiu iadică vócea si voiu cere său deca d-lui G. Popu i mai place, voiu pretinde — numai aceea, ce voiu astă ca servesc binelui, folosului si avangajului tuturor poporelor din aceasta patria comună, adeca preste totu, numai aceea ce credu ca servesc spre consolidarea vietiei noastre de statu. (Aprobare) Asicru inse pre d-lu dep. ca deca m'arū conduce vr'o data alta puncte de vedere la stabilirea acestui principiu, nu voiu recurge nici atunci la d-sea, că sami lipsedie directiunea, de care sa me tienu.

M'asi abate pre tare dela objectu, deca a-si cercă sa reflectezu la tōte căte s'au vorbitu mai verlosu asupră acestui §. Cu permisiunea onoratei case, inse 'mi voiu face observationile covenite atunci, cându mi-se va prezintă ocasiunea. Revinu deci la obiectu.

On. casa! In toto decursulu desbaterii asupră acestui proiectu de lege electorale, stătu in clobulu partitei, cătu si in sectioni si in centru, unde avui onore a participé, cu privire la §-lu 5 mi s'a datu ocasiune sa me convingu, ca — cu natur'a censului electoral din Transilvani'a si consecintemente cu deosebirea dintre relationile contributiunali de mai inainte, din 48, si cele de astazi, forte putienu s'au ocupat membrii acestei on. case; de aci forte pucino conóscem reletiunile censului electoral ardeleanu. Eu nici ca me miru de acăstă, caci n'amur avutu de a ne familiarisá cu acele relationi; dara me miru de aceea, ca d-lu min. de interne se portă cu atât'a usurintă facia de acăstă cestiune, in cătu nu altă de lipa a ne face cunoscute acele relationi si a ne importasi datele relative la acăstă cestiune. Me minunedio de acăstă usurintă mai cu séma de atunci, de cându on. meu amicu, P. Nemesiu, a presentat in acăstă cestiune unu proiectu de resolutiune; caci on. casa, chiaru presuponendu, ca asiā ce-va aru si incunguratu atentiuace d-lui ministru, proiectul de resolutiune alu d-lui Nemesiu inse 'lu face atentu, si totusi d-la min. si neglese datorintă. Ce conclusiune se pote trage de aci? — Eu, cându comunicai cu membrii, on. case acele date, nu voiu a li ascrie absolut'a autenticitate; acu inse trebuie sa constatu, ca aceleas suntu demne de credientu, caci sum convinsu, ca — deca d-lu min. ne aru si potutu servi cu informationi contrarie si banuitorie de acele date, de buna séma n'aru si intrelasatu sa ni-le comunicu si sa-si asigure si mai multu victoria prin aceleas.

Ve marturisescu, ca eu inca n'amur cunoscute acele date despre relationile Transilvaniei; — dorindu eu inse că sa vedu odata poporulu transilvanen'u omu

că patri'a mama, si tienendo eu ca leges uniu este o litera morăta, — pre cătu tempu tōte poporele Ardélului nu voru si unite cu patri'a mama nu numai fizicamente, ci si spiritualmente: condusu apoi de acestu instinctu, de acăstă conscientia si dorintia, mi-amu datu tōta nisuntia sa studiodio acele relationi, că sa potu judecă drepta; caci ori-ce puselione sa ocupămo, deca nu voim a ne abate dela principiile legii din 48, numai asiā potemu fi drepti, deca considerandu impregiurările de atunci, celu pucino nu vomu creșă unu censu mai impovaratoriu de cătu celu creatu de legea din 1848. Ceea ce inse mai multu me indemna sa studiodio acăstă cestiune, — su acelu momentu ivit in comissionea centrale, carele formédia objectul votului meu separat, adeca propunerea facuta si primita, pentru delatorarea sistemei electorale ardeleno basate pre fumuri.

Aci, on. casa, trebuie sa facu unele observationi asupr'a a loru dōue incidente caracteristice. Primul este, ca eu — desi amu urmarit cu mare bagare de séma tōte desbaterile si decisionile din cestiuni, ba inca pentru a nu cadă in rataciri, amu adresat intrebări de a dreptulu mai multor colegi de ai mei, totusi n'amur cestiu nicairea si n'amur potutu sa andu dela nimenea ca vr'o sectiune aru si eliminatua acea dispusetiune a legii din 48; dara chiaru si ministrul de interne, in proiectul seu original, lasă nealinease acea dispusetiune a legii transilvane din cestiune, iera dupa elu tōte sectiunile n'o alterara nici cătu e negru sub unghia. Cu tōte acestea, ce se templă in comissionea centrale? — Aceea, ca unu membru din acăstă comissione astă de bine sa propuna eschiderea din lege a numitoi dispusetiuni, si acăstă n'o facă la §-lu 5, căruia apartiene, ci incidentalmente la unu locu strainu cestiunii. Comissionea centrale se lasa dosa pre ghiația de convictiona particularia a acestui deputat, si admise — in contra decisiunii celor noue sectiuni, stergerea din lege a acestei dispusetiuni!

Multu m'amur gandit u si fragmentato, că sa astă: cum se pote impacă acăstă si sistem'a de sectiuni, care se basedia pre regulamentulu casei, in a căruia veritate apoi ne creamu legile. Ve marturisescu inse ca n'amur potutu sa me lumeniu. Dara faptulu, ca s'a intemplatu acăstă in comissionea centrale, eu trebuie sa lu scriu — său preocupatiunii si lipsei de precugietare, cu cari ne portăm facia de legea electorală transilvanenă, său acelei impregiurări, dupa care multora tare le place, ca in Thiu'a propriamente si astazi alego nobili si nu e represen-tatu poporulu, ci castelo.

A dou'a observare, on. casa, este aceea, ca si d. min. de interne primi acăstă propunere si se invoi la eschiderea acestei dispusetiuni din legea electorală ardeleană. Apoi sa me ierte d-lu ministru deca i spun, ca d-sea occupa o pusetiune forte deosebita si curioasa cu privire la legea din cestiune. D-sea apesa cu tōta puterea coventului, ca preste totu nu voiesce a se abate dela legea din 48, de ore ce nu se aduce lege nouă, ci e vorba numai sa se stabilesca o circumferintia mai chiară si mai acurata a legii din 48; de aci apoi ne spune ca e gata cu tōta resolutiunea a respinge ori-ce propunere, ce aru intentionă largirea său angustirea dreptului de alegere, că pre un'a ce lovesce in legea din 48. Si totusi, dlui ministru primesce ou cea mai mare grăbire ori-ce propunere, ce intentionedea restrictionea dreptului de alegere, desi sustine insusi ca atare propunere lovesce in legea din 48, ce vrea a o aperă mortisii; o primesce inse luându-si refugiu la sofisticile argumente scosé din consideratiuni politice si interesu de statu. Asiā s'a templatu si eu dreptulu de alegere dupa case. In proiectul original dreptulu de alegere dupa case era conditiunata de contributiunea de dupa case; sectiunile inse affara de bine sa conditiunesc dreptulu de alegere prin trei despartimenti de casa, iera min. că fulgerulu primi atătu astă, cătu si censulu de 8 fl. 40 cr. Acestea tōte lovesc in

legile din 48, dara min. le primesce, căci restrințu dreptulu da alegere. Apoi inca d-lui min. nici ca i-a fostu legate pre tare mânile in cestiunea acestei legi electorale, chiaru manecându din alu seu punctu de vedere, voindu adeca a conserva principiile legii din 48. D-lu min. a avutu forte mare libertate in cestiunea legii electorale ardeleno de aceea, căci — dupa cum scim cu totii — in art. 1 alu acestei legi se dice expresu, ca ea s'a adusu numai pentru una singura casu, adeca pentru diet'a din 48. Dara afara de acestea, d-lu min. aru trebui sa scie si acesea ca in art. 14 din 1868, carele vorbesce despre unione, se cuprinde si aceea dispusetiune ca art. din legea Clusiu are valoare pâna la o noua dispusetiune a legelationi; prin urmare, legea din 68 a rezervat dreptulu de legislatiune ulteriore preste totu, inclusiv deci si legislatiunea definitiva a unei legi electorale pentru Ardélul. Chiaru acăstă dispusetiune singura inca dede dlu min. măna libera, sa nu se tienă asiā strictu de principiile legii electorale transilvane din 48, dupa cum vrea sa se tienă de cele ale Ungariei.

Voiu merge inse mai deparat si voiu aretă, ca ce consecintia are acestă. In diet'a comună din 1868, sed. din 1 Dec, cându s'a desbatutu art. 14 din 1868, se primi urmatorul proiectu de resolutione: „Sa se decida, ca ministeriul sa avisează, că la cea mai de aproape sessione sa prezente unu proiectu de lege, carele — indreptandu defectele legii electorale existinti, sa fie coresponditoru pentru intrăga tiér'a.“ Acum ve rogo de iertare, acăstă e o decisiune dietale. Cine dubitatea asupră ei, postescă de deschida protocolele dietali din 1868, si acolo va dă de ea. Deceara diet'a din 1868 decise, ca in sessionea cea mai de aproape va aduce o lege electorală — nu pentru Ungaria, ci numai pentru Transilvania, si deca acăstă nu se implină in cea mai de aproape sessione: apoi acum cându voim a luă dispusetiuni pentru o lege electorală, sa tienem ore mortisii la relationile legate de 48 si sa ignorăm din adinsu decisiunea dielei?

On. casa! Dispunendo §-lu din cestiune eschisivmente asupră relationilor ardeleno, iertati-mi sa vi impartasescu in acăstă cestiune si eu unele lucruri, desi nu pre placote, dara pre cari noi nu potem nici decătu sa le incungurăm; căci in urma noi nu potem ignoră relationile existinti in Transilvania, de ore-ce — voindu a face acăstă, faptele ne voru lovii oblu in fatia cu contrariulu. La desbaterea generale se vorbi forte multa de cestiunea nationalitătilor. Ve marturisescu ca audii multe asemări, asupră cărora a-si si voiu a face unele observatiuni de importantia; n'amur vorbitu inse, căci nu voiu a prelungi desbaterea generală, devenita si asiā cu totulu stăpâna, si căci nu astă si cale sa ostenești si eu mai departe atentiuace onoratei case. Acum inse astăndu-ne chiaru la același momentu, voi sa atingu si indegetezu numai o impregiurare referitoră la cele ce se disera acolo. Cestiunea nationalitătilor se clasă din o parte de o mare cestiune politica, carea stă in strinsa legatura cu eventualitatea externe, de preste otarele tierei. Eu — nu amu privito acăstă cestiune nici cându de un'a, care aru stă in legatura strinsa cu referintele externe, si o tienu de o intrebare curato internă, si de aceea amu considerat o de o asacere menita de a regulă referintele noastre sociale si la tōta intemplarea de o intrebare cu forte mare inriurire asupră desvoltării vietiei noastre de statu; adeca pre scorul disu: eu amu considerat o de o intrebare de „modus vivendi.“ De aci mi este preste potintia sa nu contradicori ori-cărei idei, vina ea de ori si unde, carea aduce acăstă asacere in legatura strinsa cu eventualitatele si referintele externe.

Că sa nu me inteleagă nimenea reu, ve spunu, ca — deca aru si sa se atace interesele patriei prin complicarea acestei cestiuni cu referintele externe, noi — fără deosebire de nationalitate, trebuie sa ne punem pre prioru de a aperă patri'a

cu poteri unite, cu insuflețire si perseverantia. Acăstă e datorintă sia-cărui cetățen, apartină elu ori-cărei naționalități, fiindu odata cestiunea naționalitătilor ună din cele mai pure interne. Din acestu punctu de vedere, deoarece aru si chiaru necesariu sa incopiu acăstă cestiune cu reporturile noastre externe, nici atunci n'amu puté-o. Eu inse din punctu de vedere naționale punu pondu pre asacerile externe din acelu motivu, căci tienu ca bunastarea statului se asecură prin deslegarea cătu mai corendu a cestiunii. Atât'a voiu atinge preste totu; la cele-lalte vorbe din desbaterea generale nu mai voiu sa reflectezu nimică, ci acum voiu sa dedicu căte-va cuvinte relationilor speciali ale Transilvania, nepotindu incungură din capulu locului constatarea faptului, ca in Ardélul română constituvesc majoritatea satia cu cei-lalte cetățeni.

Aci on. casa! Voiu sa vorbesc acum putine despre interesele si relațiile pure ale naționalei române. Eu nu sună unu politicu asiā de mare, incătu sa potu trage cu osurintă consecintie din constelația politica a Europei, si sa potu stabili teoreme asiā de sigure, incătu sa potu afirmă ca singura numai cutari si cutari suntu momentele, cari aru aperă securitatea statului in ori-ce impregiurări. Cu tōte acestea, in acăstă cestiune sună si eu parerea mea, scosă din mintea sănătoșă, macaro ca — mai pututu basata pre înaltă sciinția diplomatică. Cu permisiunea onoratei Case voiu sa-mi explicu acăstă parere.

Eu nu credu, ca aru mai si in Europa inca alte dōue națiuni, după cum este cea română si magiara, asiā de multu avizate ună la altă in urmă comunionei de interes si din punctul de vedere alu existintei; căci eu sună de credintă ca incetandu a fi Ungaria unu statu magiaru, incătu si România a există că statu ne-dependiente, iera din contra — incetandu națiunea română a există că națiunea politică ne-dependiente, adeca fiindu inghitita România prin vre-unu elementu strainu, Ungaria aru si espusa unui anumit pericolu forte seriosu. Acestea mi le indică mie pusetiunea geografica a omuhelor state atinse; căci dintre elementele străine, ce impregiu aceste state, nici unul nu ni e ruditu, incătu sa ne potem sprijini pre ajutoriulu lui, si apoi inca si de aceea căci inimică posibilă, de cari avem de a ne teme, suntu comuni nōne amandurora, ei fiindu adeca: germanismul si panslavismul. Deceara este logica si baza acăstă consecintia, atunci ve marturisescu ca eu nu potu pricpe si astă caușa, pentru ce sa fia între aceste dōue națiuni, între români si magiari atătea frecări si astă lipsa de amur si încdere imprumutata! Eu nu potu astă caușa acestor relații in referintele externe, nici nu astă ca dōra temere de Daco-Romania, — si de altmirea cu totulu nefundată, — aru si caușa, ea noi nu potem trai impreuna frătiesc. De aceea dara eu cercu caușa acestui reu in asacerile interne. Dara nici aci nu astă de vinovat pre români, ce a sustinut me îndreptatiesc si dlu deputata I. Horváth, carele — respundiendu dlui G. Popu, nă spuse, ca guvernul din Clusiu, cu consiliarii sei de român, cum a protestat contra legelationei din 1862, si de aci apoi trase consecintă, ea cătu de constitutionali erau acei consiliari români! Din disele onorab. meu colega resulta, ca din partea românilor nu se casină alterarea intereselor statului, si de aci apoi ca români nu-su caușa neintelegerii. In urma inse reula totu trebuie sa aiba radacina unde-va. Da, caușele acestei neintelegerii suntu in vieti a nostra interne de statu, si specialmente ve spunu, ca in Ardélul suntu unii domni, cărora eu credu, ca nu le jace intru interese sa trăiesc elementul român si magiaru in vre-o mare intelegeră si buna amicitia, căci prin acăstă ei se temu ca va sa li se angustiască rol'a loru politică. — Si eu credu, — ca acăstă n'ară potă sa continue, că si pâna acum, aceea influenția asupră politicii de statu; dura eu cugetu, on. casa, ca acăstă n'ară

si spre daună tărel, ci încă spre folosul acesteia; căci prin acăstă ară constă statul celu putin de diece ori înca atâtă potere. De acea influența deci dără nu trebuie să ne lipim mortis. Dără trebuie on. casa, să fia undeva o mână nevediută, carea prin o putere ascunsă lucra că naționalitățile ce locuiesc Ungaria să nu traiescă în conțelegeră și pace, că căte suntu — în atâtă părți să tragă. Propriamente, tendința acelei mâni nevediute, jace ascunsă într-o calea, că elementele din această tără să nu comunice laolaltă; căci prin acăstă s'ară frângă poterea acelei mâni nevediute. Acestu faptu nu se poate negă, nici trage la indoieala, căci ni-lă documenteaza istoria, să scim cu toti, că e unu ce tradiționale, de cându traiesc omene, cătă de mare e influența acestei mâni nevediute și cum ea să poze în lucrare totu-dună poterea sea. Este înse unu lucru foarte trist, că nu ne putemu uni sa nimicim vieti a acestei mâni și sa-i frangem poterea. E trist ca noi vedem acăstă, și d-vosă nu voiti a recunoșce că e asiatică, de-si sun convinsu, că simtiti cumca trebuie să fia ca-va cauza de desbinare și că aru trebui să ne intelegemu. Dără cum sa ne să potemu intelege și uni, cându pâna astăzi încă ni se prezinta totu de acelea aparțințe, care facu nepossible ajungerea celor mai momentose și mai vitali scopuri ale statului? Au n'avuram unu atare exemplu numai în dilele trecute? — Tabl'a magnatilor, făcă atari declaratiuni, cari de-a dreptul provocara naționalitate, și prin cari expresamente se negă esistința naționalităților. Eu cred că atari strănuti nu servesc spre consolidarea statului. Dără le lasu, căci nu se pronunciara acă și noi nu suntem in Cas'a magnatilor. Voiu înse sa me provoco la uno exemplu mai recente, la vorbirea ministrului de interne adeca. E dreptu ca me prevenira doi colegi în acăstă privință, dără sa nu cugetati că a-si mai vorbi și eu repetindu acelea, cătă numai aru-si respunsu dlu min. barem unu din acelă; dlu min. înse nu respuse, de aceea nu-lă potu cruti și eu. Dlu ministru în vorbirea sea prima dela desbaterea generală osupr'a legii electorale, între altele dise și acestea: „Nu sună să dica despre noi, că dora n'amu si destulu de justi și preventori facia de naționalitate straine din patria noastră.“ — Eu ougetu, onorab. casa, că — cătă suntemu noi cu totii membri ai naționalei politice magiare, unu și nedespărtita: atunci în acăstă naționă politica unu și nedespărtita — nu potu sa fia naționalitate straine; căci eu nu cunoscu și nici n'asi potu suferi vr'nu corp straine într'unu corp de statu, unul și nedespărtit. (Aprobare.)

On. casa! Eu celu pucinu credu, că dlu ministru nu ne-a diso acăstă cu intențione, dără asupr'a mea nici că face vr'o impresiune, căci de me-aru dice să de o sută de ori „străinule“, eu nu me voi potu consideră de străin în acăstă tără. (Placere și aprobări vie.) Asupr'a mea n'avu ce-va inițiatire acăstă, dără o tienă de o expresiune foarte nepolitică; căci servește de materialu foarte potrivit ucelor capacitatui, ce le numim agitații. — Din acestu punctu de vedere, eu a-si dori în interesulu comonu, că de-si se serie căte odata acestu cuventu prin diuarie și se pronuncia de pre banchile deputatilor — celu putinu sa nu suntem intempinali și de pre fotolele ministeriale cu atari expresiuni. (Aprobare în stâng'a.)

Mai departe dlu min. dise: „Acăstă o demuestra legea de naționalitate, ce amu creațo noi, și ni-o arăta aplicarea practica a acestei, decându există ea.“

Ce se tiene de crearea legii de naționalitate, eu recunoscu că este unu progresu și recunoscu și aceea că prin acăstă legiferare, naționă magiară detine o proba de leialitate, și desi a-si avé unele observări exceptionatorie relativ la acea lege, totusi eu punu mare pondu pre ea și astu multă linisire in ea. Ce

se tiene înse de aplicarea acestei legi, permită-mi d-le ministru să-i spunu, că eu nu potu numi acea aplicare nici justă, nici preventorială, de către căci în totu reulu este chiară nă executarea acelei legi după intenție a legalatorelor, bă chiară neaplicarea ei preste totu. În mai multe tieri și la noi e exemplu, că reulu de multe ori nu se nasce din lipsa de legi, ci din ne-executarea cuiuincioasă a acestor. De aceea avu foarte mare dreptu C. Tisza, cându — într aplauzele d-vostre — accentua nu odata, că nu poate fi întrebarea: că bună e o lege adusa, sănătu, — că întrebarea cardinală e, că — cătă există o lege, executase aceea aconrată sănă tu? de către căci o cere onorează naționă și o pretinde demnitatea legalatiuni. Eu detorescu multu d-lui C. Tisza, „mi pare înse foarte reu, că aceleasă cuvinte nu strabatură și la anima d-lui ministru de interne; căci chiară în resortul seu suntu o multime de întrebări, unde legea existintă nu se aplăca. Va-si servi cu exemplu, înse nu voiu sa ostenești și scotu din pacientia on. casa; dără asecuru pre dlu min. de interne, că — reconoscendu eu loialitatea naționă magiare în legiferarea cestionei naționalităților, cătă dlu min. aro fi urmatu totu acea loialitate și în executarea acelei legi, atunci fie convinsu, că aru fi fostu scutită și elu, cătă și acăstă casa de multe espeptoratori amare. (Aprobare din stâng'a) Trebuie să moi vorbescu pucinu despre reuă aplicare a acestei legi, că sa potu aretă unde zace reulu și caușă, pentru care noi nu ne potemu uni. Caușă e ascunsă în aceea desvoltare nenaturală a lucrurilor, în urmă căreiă legalatiunea e condusă de acea direcție și din acelu punctu de vedere, că cere că legea de naționalitate sa se abroge simplu, cădă adeca se pretinde că sa se votedie uno articol, care sa sună astfelu: „Articol de lege: Acăstă lege se abroga.“

Cumca acăstă desvoltare nu e naturală și cumca ea va produce chiară contrariu de cătă la cea ce se intentionează, e foarte usioru de priceputu.

Acum cătă considerămu noi cestionea legii electorale ardeleni, trebuie să marturismu, că acăstă nu e cestină de naționalitate. Nici noi, nici d-vosă n'olăsati de o atare; căci atunci amu vorbi despre limba. Deci noi facem aici politica națională; căci de ce e vorb'a aici? În Tisza există o majoritate, că la $1\frac{1}{2}$ milionu de cetățeni români, carii totu de odata suntu $1\frac{1}{2}$ milionu de cetățeni ai naționă politice ungurene. Eu cred că astăzi nu se potu trage la indoieala. D-vosă înse nu voiti sa impărtășiti gustarea drepturilor anomitei părți de cetățeni, de o potriva că și altei ore care părți. Acăstă ore nu e politica națională? Eu trebuie să supună acăstă, căci altu-com n'ati introduce uno censu de 8 fl. 40 cr. despre cari insi-va sciti, că în septa e de 14 fl. și cătă-va cruce-i. Apoi cum sa se potă căsiga acești uno milionu și diuimetate de cetățeni pentru ideia de statu? Cum sa-i potemu astă-felii atrage frătiesc în acăstă patria? Ieră eu punu mare pondu pre acestea, căci binevoiti numai a consideră ce insemențate are aceea, că deputatii români petrecu aici căte trei ani. Acăstă zace în interesulu d-vostre, căci acei căsiga aici — la totu intemplarea, cu totulu alta orientare despre relațiunile vietiei de statu, de cătă cum au acasa. De aici dără, cei ce conduce potestatea de statu, urmează o politica foarte greșită, cădă aducu dispusetiuni, în urmă căroră representanții acelei majorități sa ramăne acasă!

Multime de referințe necunoscute ne vinu înainte, și de mare pecatu se impărtășesc majoritatea, căci neconștientu-le, cătă-va domni ce vră ale deslegă, chiară în direcționi contrarie le resolvă, facându din ele cestioni de partite și de cabinetu. Acom permiteti-mi să ve spunu, că cei $1\frac{1}{2}$ milionu de cetățeni nu potu sa aibă incredere în poterea de statu, cătă se întrebătădă aceea chiară pentru de a i despoia de dreptul de alegere. Numai

criticu acăstă politica, o va judeca înse viitorul.

Se poate, on. casa, că pucini împartășesc cu mine atari ingrijiri, și poate că chiară ministrul de interne pune pucinu temeiul pre ele, — eu înse ve spunu francamente că tienu de unu lucru foarte reu, că români din Ardealu tacă asiatică adonciu, că nu se deontu în nici o actiune, că unu cuventu, că se pără foarte nediferențiată față de afacerile statului! Se poate că onoră chiară astă le place pentru că asia sa aibă și pre viitoru căte unu cercu de alegere securu, unde alegerea e foarte usioră. Pre mine me neliniștescă acăstă foarte, nu pentru că dora m'asemne că români se voro rezolu la primă ocasiune contra statului, de către cătă suntu de multu mai maturi, de cătă sa presupună despre ei asia ce-va, că — pentru că semnifică poporul ne indeslătul și apesatu, nu poti să-lu insuflească pentru cau-ele comune și de aici apoi se poate că neamicii patriei sa exploateze acăstă impregiurare. (Aprobare în stâng'a)

Din acestu punctu de vedere, on. casa, eu ve rogu să ve recomandă foarte tare, că sa delaturatii acea politica amortită și stricătoasă, să sa numai credeti, că români ardeleni aru fi ne-amici statului Ungaria.

Este foarte caracteristicu pentru vieti a noastră de statu, că din ce elemente difere se constituie ea. Sa considerăm numai, on. case, că unu on. colegiu alu nostru pretinse — sufragiul universale pentru o parte a terei, anume pentru aceea unde locuiesc securi, ieră altu d-nu deputato, că sa se sustina privilegiul nemesisului, de către cătă-va sate din beneficiul seu suntu numai nobili, apoi arestă s'ară mania forte, cătă legalativă i-aru despăia de drepturile veci.

Ce cerem înse noi? — Noi pretindem sa sunu numai egală indrepătătii cu cele-lalte părți ale statului și cătă ce nu se va face deosebire între noi și între acelea, noi vomu fi indeslătali!

On. Casa! La acestea nici că mai poti să disci altu-ceva, decătu: „Videant Consules!“ Ieră eu în urmă acesoră revin la votulu meu separat. (Scomotu. Strigări: „Au trecutu déjà 2 ore!“)

Presedintele: Rogu pre dlu deputatu sa binevoiescă a fini în putine cuvinte. (Sa audim!)

D. Bonciu. On. casa! Ve rogu de atențione numai înca cătă-va clipte, căci nu mi-aru placea sa amanu continuaarea discursului meu pentru siedintăa vîtorie. (Sa audim!)

Fatia cu imputație ce mi-a făcut onor. meu colegu G. Popu, dechiaru că eu mai aderă la propunerea mea — numai pentru acelu casu, cătă intelepciu-ne onoratei camere n'aru primi propunerea ce se face să se va face la acestu §. în urmă căreiă cifra de 8 fl. 40 xr. carea și asiatică coprinde in sine mai mult, dără ni e rusine sa spunem, că pretindem asiatică multă — celu putinu sa nu fie o cifra falsă. Intemplantău-se înse acăstă macară și numai că sa facu placere onorabilului meu colegu G. Popu, voiu recede dela votulu meu separat, care pretinde să si sustienutu dreptul de alegere după sumuri.

Mai trebuie inca sa inseamnă, că în cestionea centrală fată de sistemul de alegere după sumuri, se face numai acea excepție, că și cum acestu dreptu de alegere s'ară fi datu pretilor și invetigatorilor. Eu cred, că legalatiunea magiară nu va recunoșce despre sine asiatică-va, că ea n'a investită pre preotii și invetigatorii cu dreptul de alegere pentru acea, că ceea ce dă cu o mână sa iee cu ceealalta. A datu dreptul de alegere pretilor și invetigatorilor, căci a voită a onoră inteligință și căci voi să delație diferențială există în acăstă privință între ambele părți ale statului. Prin clasificarea pretilor și a invetigatorilor deci dără nu este nici decătu compensată cormarea dreptului de alegere după su-

muri, căci preotii și invetigatorii se reprezinta pre sine, ieră nu comună. (Aprobare în stâng'a)

Varietăți.

* * Concentrare de trupe la Sabiu. Dela 21 Augustu pâna la 2 Septembrie voro ave locu la Sabiu și în apropierea Sabiului exerciție marș de tăma, la cari voro participă diviziunile de trupe Nr. 16 și 35. Despartimentele acestor diviziuni voro fi: Regimentul alu 2-lea și rezervă acesoră; reg. alu 31 și rezervă acesoră; rezerva reg. 64 — de infanterie; batalionul 25 și 28 de venatori; batalionul 1, 2 și 3 din reg. 62 de infanterie; batalionul 4 și 5 din rezerva reg. 50; trei batalioni din reg. 63 de inf.; rezervele dela reg. 51 și 62 de inf., apoi reg. 2 și 3 de husari. — Trupele aceste considerabile se voro incuartări în Sabiu și tinență precum și în castre.

Raportu comercial.

Sabiul 21 Iuliu nou. Grâu 6 fl. 53 xr. frumosu, 6 fl. 20 xr. mestecatu, 2 fl. 60 xr. cuită, infer; secară 4 fl. — xr. pâna 3 fl. 60; — orzu fl. —; ovesu 2 fl. pâna 1 fl. 87 xr.; cuceruzu (porumbu) 3 fl. 53 xr.; cartofi 2 fl. 13 xr. galătă austriaca.

Cânepe'a — fl. majă. Linte 6 fl. — xr.; mazarea 6 fl. 67 xr.; Fasolea 6 fl. — xr. Fenu legatu — fl. 75, nelegatu — fl. 60 xr., paie lungi 80 xr., scurte 70 xr., majă.

Lemne de focu 8—10 fl. stang. austr. Carnă de vita 18—20 cr. p. de porcă 28 xr. Ursore 79 xr. pâna la 1 fl. 20 cup'a.

Burs'a de Vien'a.

Din 9/21 Iuliu 1874.

Metalicele 5%	70 25
Imprumutul naționalu 5% (argintu)	— 75
Imprumutul de statu din 1860 ...	109 85
Actiuni de banca	971 —
Actiuni de creditu	233 —
London	110 80
Obligatiuni de desdaunare Unguresci	76 50
" " " Temisioreno	75 50
" " " Ardelenesci	73 50
" " " Croato-slavone	79 —
Argintu	104 —
Galbinu	—
Napoleonu d'auru (poli)	8 85

Edictu.

Vasile Nistoru Neagu din Nou, cărele de 7 ani a părești cu necredință pre legiuța sea socia Ev'a Ioanu Parvu din Măgerusiu, cu doi copii, se cădă la acăstă în terminu de unu anu de dile, a se insatisă înaintea subscrișu și scănu protopopescu, căci la din contra procesulu matrimonial asopra i pornită dela 26 Ianuaru a. c. se va decide și în absentia lui.

Scaunulu protopopescu gr. or. alu II alu Brasovului.

Brasovu 14 Iuniu 1874.

Ioanu Petruș Protopenu.

(2—3)

Celu mai nou și mai mare depositu de orológe în Sabiu.

la

JOHANN BUSCHEK

orologerie,
Ulița Cisnadioi Nr. 16 vis-a-vis de Hotelul
„La Corón'a Ungariei“.

Recomenda orológele sele de auru și argintu de I calitate, de Genf, alese personalminte și probate prin oficiu, cu garantia de 1—2 ani.

Orológe de argintu cu căte fl. 13, 14, 16, 18, 20, 24, 26, 28, 30—40.

Orológe de auru cu căte fl. 28, 30, 32, 34, 36, 40, 45, 50, 60, 70—150.

De I calitate orológe cu pendulu, o decore pentru ori ce locuintă cu căte fl. 28, 30, 32, 34, 36, 38, 40, 44, 46, 50, 60, 70—150.

Orológe de biroului francesu, de marina și deșteptătorie (Wecker) etc.

Lantiuri de auru și argintu, probate prin oficiu și adeca: Lantiuri de argintu cu căte fl. 3, 4, 5 pâna la 12, de auru: Lantiuri de gătu cu căte fl. 32, 34, 36, 40, pâna la 80 și 150.

Reparaturele se facu după modelu celu mai nou solidu și cu garantia de unu anu.

Pretiu curintă mai detaiatu gratis et franco.

(12—20)